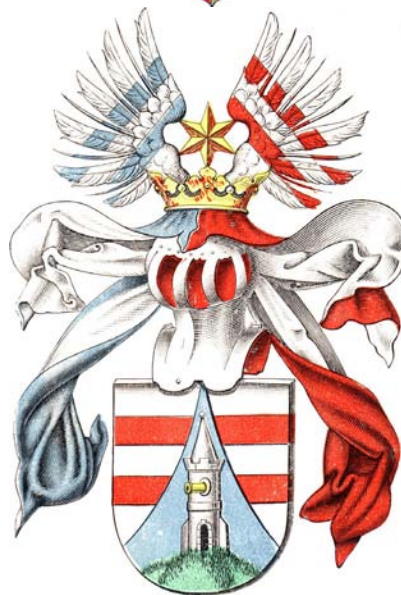
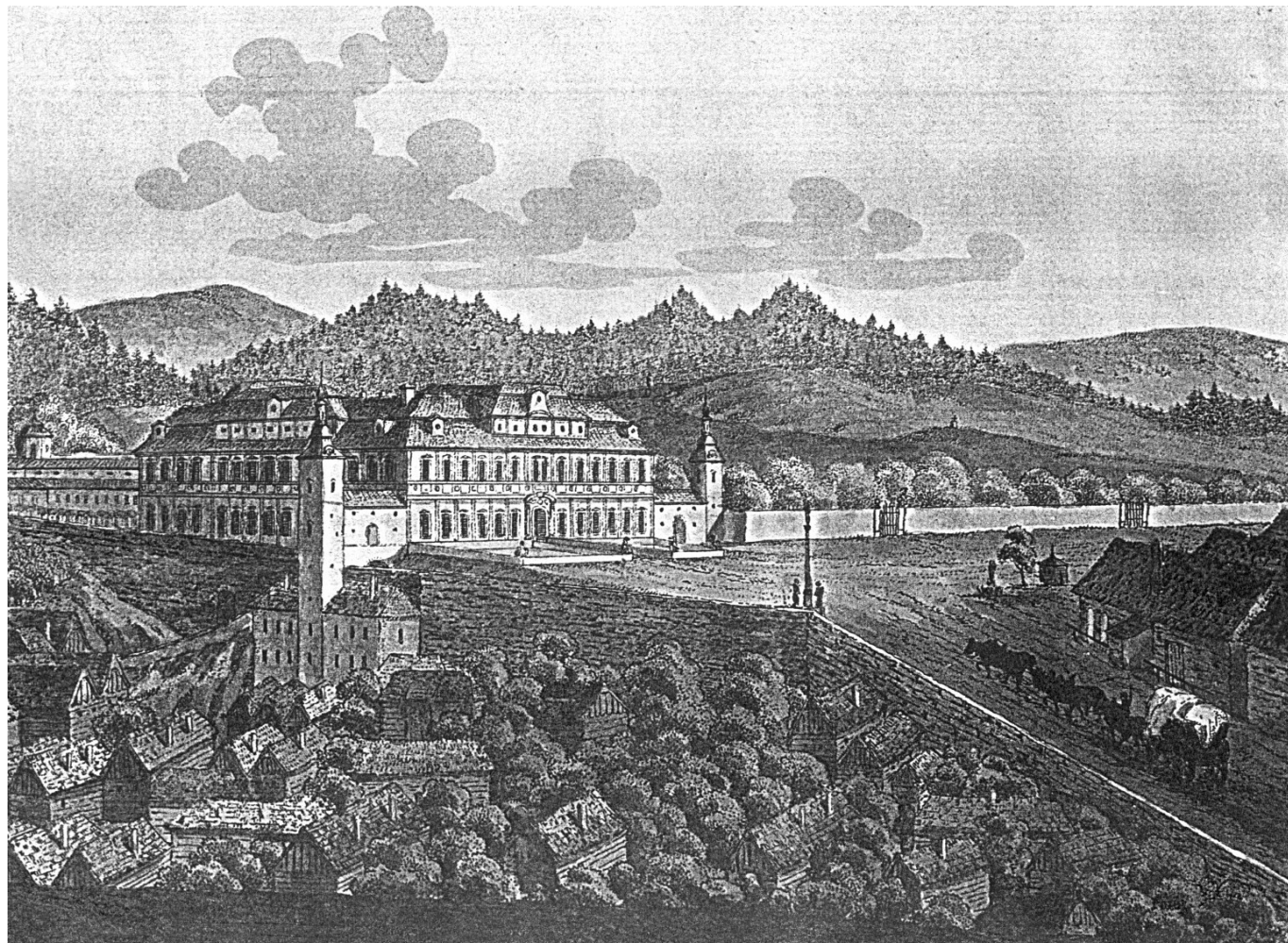

Jiří Hás

Šlechtické rody na Rychnovsku

Rychnov nad Kněžnou.
Rytina A. Pucherny z r. 1891 dle kresby V. Novotného.

Jiří Hás

Šlechtické rody na Rychnovsku

Stručné dějiny rodů s popisy jejich znaků a s genealogickými tabulkami

Klub pro českou heraldiku a genealogii a nakladatelství Onyx, Praha 2001

U Rajské zahrady 20, Praha 3 - Žižkov, PSC 130 00

Telefon a fax: 420 2 222 714 283 (od 8:00 do 18:00)

E-mail: heraldika@email.cz, WWW: <http://www.heraldica.cz>

ISBN 80-902448-9-0

Ukážka - Sample

OBSAH

Úvodem	7
Absolonové z Ledské	9
Betenglové z Neyenperka	11
Bořkové z Dohalic	13
Bryknarové z Brukštejna	14
Bubnové z Litic	15
Colloredové z Wallsee	19
Z Častolovic	22
Z Dobrušky a Opočna	25
Z Donína	27
Grambové z Grambu	29
Harbuvalové z Chamaré	31
Hrzáňové z Harasova	33
Kapounové ze Svojkova	35
Kinští ze Vchynic	36
Koldové a Hložkové ze Žampachu	38
Kostkové z Postupic	42
Z Kunštátu a Poděbrad	44
Lacembokové z Chlumu	45
Libštejnští z Kolovrat a Krakovští z Kolovrat	46
Lickové z Rýzmburka	50
Lipanští z Lipan	51
Lhotští ze Ptení	52
Lützovové	53
Maušvicové z Armenruhe	56
Náchodští z Nové Vsi	58
Něnkovští z Medonos	59
Nosticové z Nostic	60
Zajícové z Házmburka	63
Okrouhličtí z Kněnic	64
Oppersdorfové z Oppersdorfu	65
Pecingárové z Bydžína	69
Pernštejnové	72
Přepyští z Rychemberka	74
Přibíkové z Otaslavic	76
Rychnovští z Rychnova	77
Rychnovští z Jablonice	80

Štošové z Kounic	81
Sudličkové z Borovnice	82
Šárovcové ze Šárova	85
Šlechtínové ze Sezemic	86
Šternberkové	87
Talackové z Ještětic	90
Tamchynové z Doubravice	96
Trčkové z Lípy	98
Valečovští z Valečova a Kněžmostu	101
Vamberští z Rohatec a Vamberští z Chrastu	103
Velflové z Varnsdorfu	105
Vítové ze Rzávého	106
Vlkánovští z Vlkánova	107
Vostrovští ze Skalky a Mladotové ze Solopisk a Skalky	110
Zárubové z Hustiřan	113
Žampachové z Potštejna	117
Žehušičtí z Nestajova	121
Vysvětlivky	123
Prameny	123
Literatura	123
Mapy	126

ÚVODEM

O počátcích šlechtických rodů byla napsána řada odborných publikací i nejrůznějších článků. Stručně bychom mohli říci, že se tak stalo v raném středověku asi v 11. až 12. stol., tedy souběžně se vznikem erbů, souvisejících s křížovými výpravami, u nás zvláště pak ve století 13. a to postupným oddělováním schopnějších členů panovnické družiny, kteří se začali usazovat na vlastních sídlech – hradech, tvrzích a dvorcích. Pochopitelně je výrazem „šlechta“ myšlena šlechta v dnešním slova smyslu, neboť šlechta jako taková je spojována se skupinou lidí vždy bohatších, jaksi nadřazených a obdařených různými výsadami i ve starších historických obdobích.

S rozmachem kolonizace odlehlejších území – což platí v našem případě i o Rychnovsku – se posilovala vojenská i politická moc této nově vznikající vrstvy obyvatelstva, podpořená pozemkovým vlastnictvím, výstavbou nových hradů a tvrzí a zakládáním nových vsí.

O kolonizaci Rychnovska se zasloužil především rod erbu lekna – rod Kouniců, jejichž členové jedné z odnoží tohoto rodu založili Rychnov nad Kněžnou. Získáním dalších pozemků a zakládáním vlastních sídel na nich se od sebe začali jednotliví členové rodů odlišovat a to nejen erbem neboli znkem, jejichž smysl byl původně pouze vojenský, ale také přídomky a rodovými jmény, zpočátku odvozovanými od rodových sídel a tedy neustálenými, měnícími se podle momentální držby toho kterého statku. To vše mělo svědčit o urozenosti a jakési nadřazenosti nad ostatními.

Majetková a politická práva šlechtických rodů začala být předmětem neustálých sporů a střetů s panovníkem. Během 13. století se počíná šlechta dělit na dva stavy, vyšší – panský a nižší – rytíře, zemany a vладыky. Šlechtu z obou těchto stavů nazýváme dnes jako starožitnou. Mnoho rodů zmizelo z jeviště dějin, vymřelo nebo naopak opět nové vznikaly. Šlechtický titul a jeho udělení se stává pak během 15. století záležitostí především panovnickovou, s ustálenými přídomky, ohraničené jistým právním rámcem a zákonnými pravidly.

Ještě před katastrofou na Bílé hoře, ale zvláště po roce 1620, se objevují v Čechách cizí šlechtické rody téměř z celé Evropy, zejména z Německa, které se u nás postupně zabydlují. Aby se zabránilo nadměrnému pronikání těchto cizinců, bylo nutné získat tak zvaný inkolát neboli obyvatelské právo v Čechách. Jednou z možností jak toto právo získat, byl sňatek cizince s příslušníkem (resp. příslušnicí) českého šlechtického rodu. Příklady takového spojení najdeme v následujících stručných dějinách šlechty usazené na Rychnovsku a v jejich genealogických tabulkách.

Na tomto místě bych chtěl poděkovat panu JUDr. Juzovi, řediteli St. okresního archivu v Rychnově nad Kněžnou za pomoc při vyhledávání pramenů k danému tématu a kastelánovi rychnovského zámku panu Vlastimilu Borůvkovi za účinnou

spolupráci a cenné informace k mnoha šlechtickým rodům usazeným na Rychnovsku a taktéž panu dr. Františku Skřivánkovi z Klubu pro českou heraldiku a genealogii z Prahy za celkové závěrečné přehlednutí textu práce. Dále bych chtěl poděkovat slečně Janě Hybnerové a panu Stanislavu Brabcovi za pečlivost při přípravě sazby a zejména panu ing. Milanu Černému z nakladatelství Onyx za péči a důkladnost s jakou se práce ujal a bez něhož by asi nespátřila „světlo světa“.

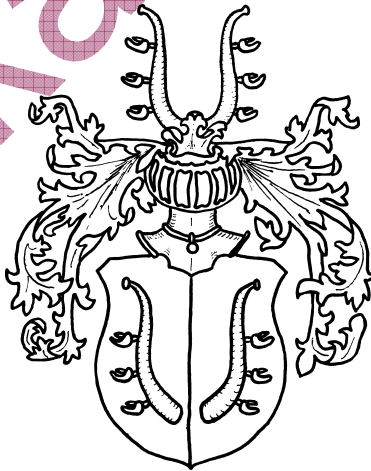
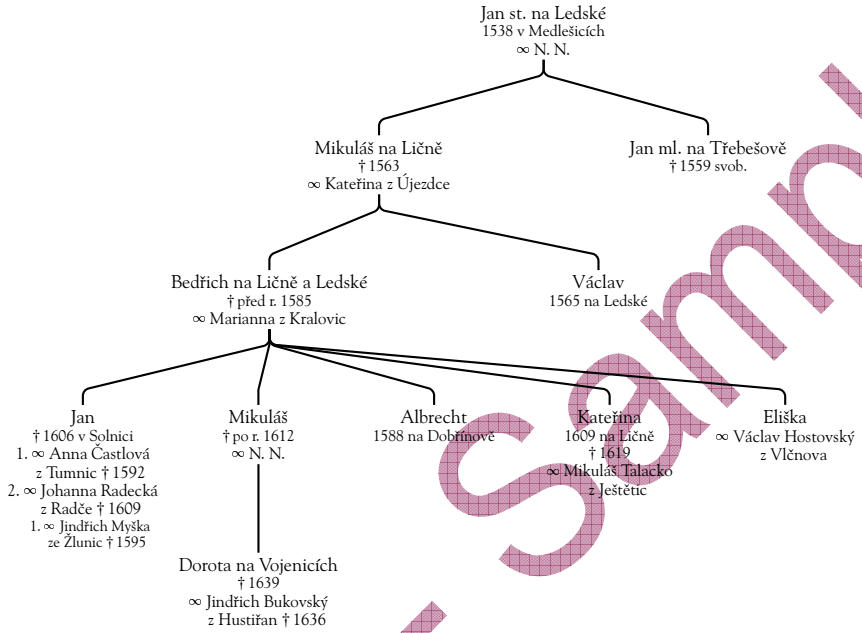
Autor

ABSOLONOVÉ Z LEDSKÉ

Rod Absolonů z Ledské patří mezi starousedlé a starožitné východočeské rody. Podle jedné z verzí pocházejí od Jana z Ledské, řečeného „Kuchynka“, zakladatele vsi a tvrze Ledská, podle jiné pocházejí z Mýta (Vysokého), kde byli erbovními měšťany, a teprve kolem roku 1451 získali Ledskou Jiříkem Absolonem z Mýta, kterému král Vladislav II. potvrdil roku 1475 vladický stav s právem užívat přídomek „z Ledské“ a erb, s půleným štítem, v každé polovině roh prostrkaný račími klepety, stejné rohy i v klenotu. Jména Absolon pak užívali jako „příjmení“ již všichni členové rodu. Jiříkův potomek Jan, nejspíše vnuk, vlastnil kromě Ledské také Medlešice u Chrudimi a s manželkou neznámého rodu měl syny Mikuláše a Jana ml. († 1559) na Třebešově, který těsně před smrtí prodal, neboť neměl potomků. Starší Mikuláš na Ledské a Ličně zemřel roku 1563 a zanechal syny Bedřicha na Ličně, Ledské a Hodčíně a Václava, o jehož potomcích rovněž není zpráv.

Bedřich Absolon byl ženat s Mariannou z Kralovic, která po manželově smrti přenechala roku 1585 statky svým dětem. Nejstarší syn Jan seděl na Uhřínovicích, ale po roce 1590 je prodal a usadil se v Solnici, Mikuláš získal Ledskou a Hodčín a další syn Albrecht vlastnil Dobřínov u Rychnova, který v roce 1588 prodal Kryštofovi Betenglovi z Neuenperka a zcela zchudl. Ze dvou dcer Bedřichových se Kateřina provdala za Mikuláše Talacka z Ještětic, jemuž přinesla věnem Lično a Eliška byla provdána za Václava Hostovského z Vlčnova. Také Mikuláš Absolon, podobně jako bratři, odprodával svůj majetek, nejspíše pro špatné hospodaření. V roce 1608 prodal Hodčín a v roce 1612 Ledskou Oppersdorfům, kteří ji připojili k častolovicko-týništskému panství. Zanechal jedinou dceru Dorotu († 1639), provdanou za Jindřicha Bukovského z Hustiřan. Jí se tento starožitný rod z Rychnovska vytrácí.

Absolonové z Ledské

Erb Jana Absolona z Ledské.

BETENGLOVÉ Z NEYENPERKA (VON NEUENBERG)

Jedná se o pražskou erbovní rodinu, která byla povýšena v druhé polovině 16. stol. do šlechtického stavu. Johann Betengl přišel ze Švýcarska a oženil se s Evou Karbanovou z Volšan, rovněž z původně bohaté pražské patricijské rodiny. Jejich syn Kryštof st. se narodil roku 1539. Byl postupně pražským radním a staroměstským purkmistrem. V roce 1583 koupil od Zikmunda Licka z Rýzmburka panství Borohrádek a roku 1587 část rychnovského panství od Jana Hildebranta Licka z Rýzmburka a druhou část od Buriana Trčky z Lípy.

Pro zámecký kostel nechal Kryštof ulít 140 centů těžký zvon se znaky a jmény svým, matčíným a manželčíným. S manželkou Johannou Radeckou z Radče měl tři syny, avšak všichni zemřeli v mládí. Zachariáš a Jeroným Michal v roce 1593 a Jan st. v roce 1587 v Lyonu v devatenácti letech. Pohřben byl v Rychnově.

Kryštof st. se účastnil augsburského sněmu na vyhlášení tažení proti Turkům, v roce 1586 se stal komisařem pro regulaci toku Labe pro loďní dopravu. V l. 1595–1601 pracoval na živnostenských zřízeních pro odstranění drahoty a v roce 1602, těsně před svou smrtí, vydal Nové směrnice pro obchodování. Téhož roku sepsal závěť, ve které ustanovil svými dědici bratra Eustacha Betengla, staropražského měšťana a obchodníka a jeho syna Kryštofa ml. Sestra bratrů Betenglů Kateřina, provdaná za Kryštofa Radeckého z Radče byla tou dobou již po smrti. Skonala v roce 1600. V případě, že by i Kryštof ml. skončil bezdětný, mělo vše připadnout erbovním strýcům a jejich potomkům a to Adamovi Linhartovi z Neyenperka, král. prokurátorovi, Melchioru Haldiusovi z Neyenperka a Mikuláši Rydlovi z Neyenperka, kteří byli přijati ke jménu a erbu Betenglů v l. 1591 až 1602.

Kryštof Betengl st. skončil roku 1602 ve věku 63 let a byl pohřben v zámeckém kostele v Rychnově po boku svého předčasně zemřelého syna Jana.

Po smrti Eustachově v roce 1618 se stal univerzálním dědicem Kryštof ml., který podporoval jako jeho otec Jednotu bratrskou, finančně podporoval stavovské povstání v l. 1618–1620 a tak byl 2. června 1623 postižen konfiskacemi, při nichž téměř o vše přišel. Pouze část majetku zůstala manželce Alžbětě z Reichvic a synovi Janovi, který se připomíná jako poslední člen rodu roku 1637. Jemu zůstalo v Praze několik domů a to poblíž kostela sv. Haštala, dále dům na Perštýně, na Můstku, dům U dvou velbloudů v Melantrichově ulici a dům U Hvězdy v Rytířské ulici. Již z tohoto výčtu je zřejmé, že patřili k nejbohatším pražským patricijským rodům.

Patrně kolem roku 1582 byli Betenglové povýšeni císařem Rudolfem II. do šlechtického stavu s tímto znakem: štít stříbrný, rozdělený modrým klínem na tři části, ve stříbrných vždy dvě červená břevna, v modrém klínu stojí na zeleném trojvrší

stříbrná věž s cimbuřím a oknem, z něhož vyniká zlaté dělo. V klenotu stříbrná křídla (rozuměj orlí), na pravém dvě šikmá břevna modrá, na levém dvě břevna červená kosmá, mezi nimi je zlatá šestihrotá hvězda. Přikryvadla modro-stříbrná a červeno-stříbrná.

Betenglové z Neyenperka

